

SZÁZADVÉG

A GYÓGYSZERIPAR HELYZETE ÉS A MAGYOSZ TAGVÁLLALATAINAK GAZDASÁGBAN BETÖLTÖTT SZEREPE

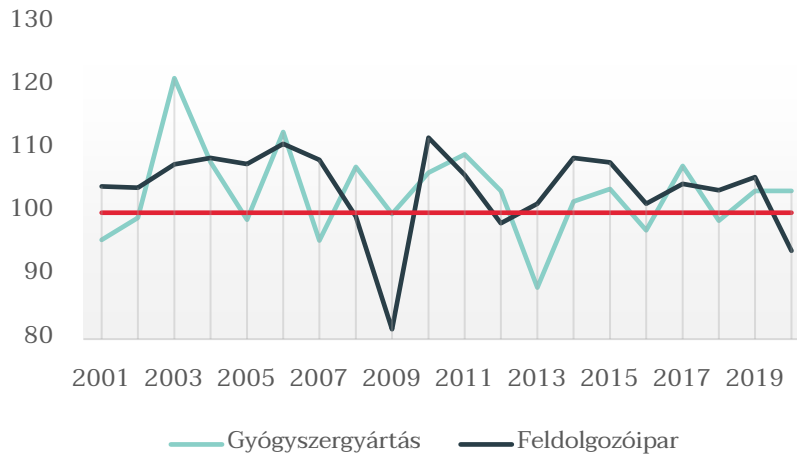
2021. NOVEMBER 15.

A gyógyszergyártás ágazat magyarországi helyzete

A koronavírus-járvány megjelenése bemutatta, hogy az egészségipar jelentős szerepet tölt be egy gazdaságban és kihatással van a társadalmi jólétre. A hazai gyártókapacitások a termelési láncok megszakadása idején döntő tényezőnek bizonyulhatnak egészségügyi veszélyhelyzetben. Emiatt kiemelten fontos áttekinteni a hazai egészséggazdaság, azon belül is a gyógyszergyártás helyzetét, gazdaságban betöltött szerepét. Ennek során kitértünk a MAGYOSZ vizsgálatba bevont tagvállalatainak gazdasági, beruházási és kutatási tevékenységére, a foglalkoztatásban betöltött szerepére, illetőleg a költségvetéshez való hozzájárulásukra is. Ezen túlmenően megvizsgáltuk, hogy a koronavírus-járvány tanulságai (rövid ellátási láncok fontossága) és a jelen kihívásai (körforgásos gazdaság és zöld átmenet) vonatkozásában hogyan teljesítenek a MAGYOSZ tagvállalatai.

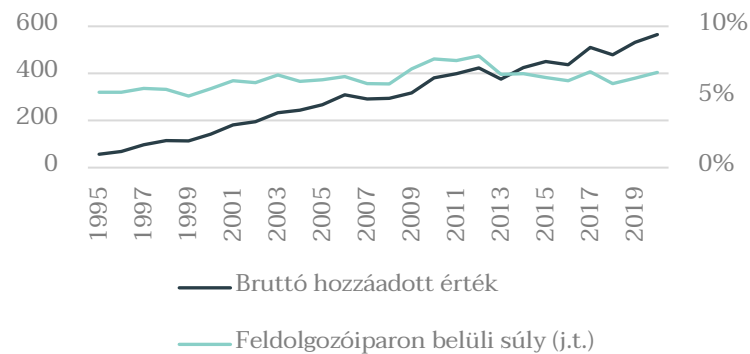
Az ágazat gazdasági teljesítményére vonatkozó adatok alapján megállapítható, hogy:

- + A 2008-as pénzügyi válság az ágazat teljesítményét a feldolgozóipar egészéhez viszonyítva kisebb mértékben érintette (0,2 százalékos visszaesés 2009-ben szemben a 18,4 százalékkal), a kilábalás azonban nem volt kiegyensúlyozott, két évben is visszaesést mértek.
- + 2020-ban a koronavírus-járvány megjelenése ellenére az ágazat bővülni tudott a volument illetően, 3,4 százalékkal, miközben a feldolgozóipar egészének a teljesítménye 6,0 százalékkal mérséklődött az ezt megelőző évhez képest.
- + A gyógyszergyártás ágazat a feldolgozóipar egészéhez viszonyítva kevésbé kitett a konjunktúraciklusnak a gyógyszerek iránt támasztott stabil kereslet miatt, szemben például a járműgyártással.

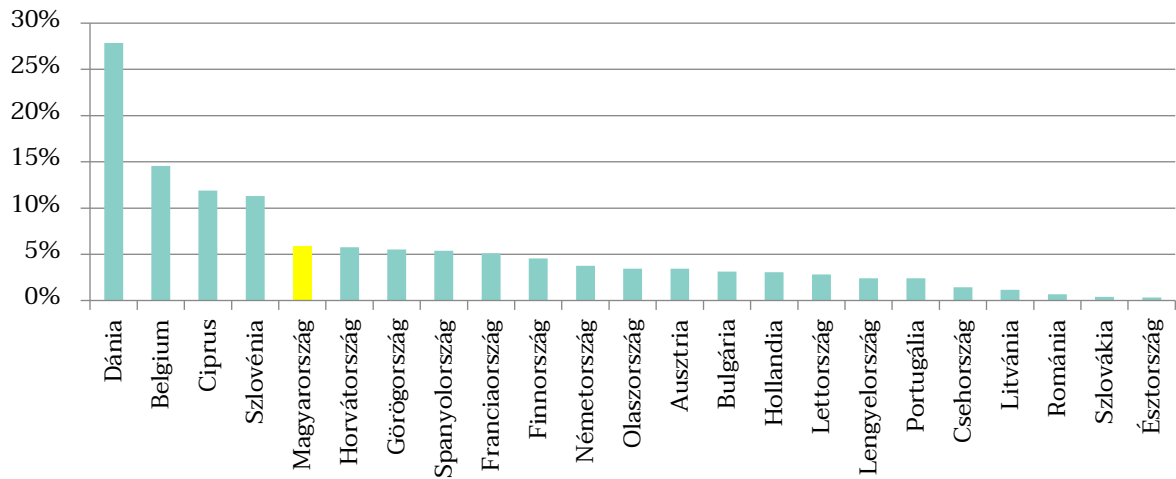
Forrás: KSH

- + A gyógyszergyártás ágazat által előállított bruttó hozzáadott érték (GVA) 2020-ban 565,1 milliárd forintot tett ki, így az ágazat részaránya a feldolgozóiparon belül 6,7 százalék volt.

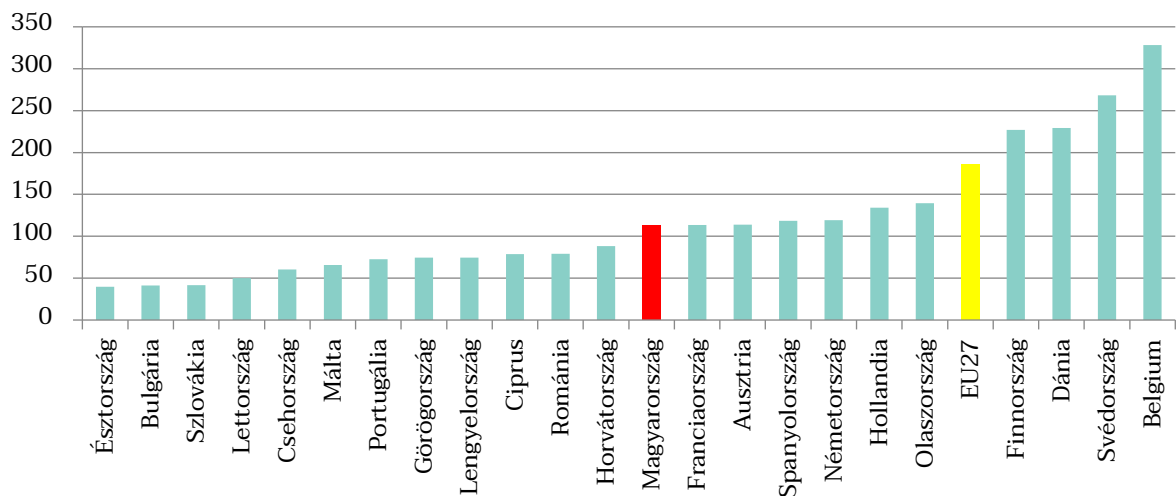
Forrás: KSH

- + A gyógyszergyártás ágazat által előállított GVA a kibocsátás 47,8 százalékát adta 2020-ban, szemben a feldolgozóipar 24,4 százalékos arányával, vagyis az ágazat magas hozzáadott értékű tevékenységet végez.
- + A gyógyszergyártás ágazat súlya a feldolgozóiparon belül a bruttó hozzáadott értéket tekintve Magyarországon az 5. legnagyobb volt az Európai Unió tagországai közül 2018-ban.

Forrás: Eurostat

- + A gyógyszergyártás ágazatban az egy munkavállalóra jutó bruttó hozzáadott érték, vagyis a termelékenység az Eurostat adatai alapján 2018-ban 112 ezer euró volt uniós árszínvonalon számítva, amellyel a tagországok között a középmezőnyben található, míg a kelet-közép-európai régióban a legmagasabb értékkel bír.

Forrás: Eurostat, Századvég-számítás

A 2020-ra vonatkozó adatok esetében fontos tekintettel lenni arra, hogy a koronavírus-járvány kitörése és a megfékezésére hozott intézkedések egy teljesen új helyzetet teremtettek a vállalatok életében, amelyhez alkalmazkodniuk kellett. Ez az alkalmazkodási folyamat pedig hatással volt a teljesítményükre is, így messzemenő következtetések levonására nincs lehetőség ezen év folyamatait illetően.

A gyógyszergyártás ágazat (TEÁOR'08: 21) munkaerőpiaci helyzetét tekintve az alábbi megállapítások tehetők:

- + A foglalkoztatottak száma a gyógyszergyártás ágazatban vegyesen alakult a 2010 utáni években: a kezdeti évek stagnálását mérséklődés, majd fokozatos növekedés követte. 2020-ra a foglalkoztatottak száma megközelítette a 30 ezer főt.
- + Az ágazat súlya a feldolgozóiparon belül foglalkoztatottak tekintetében a vizsgált időszakban 2,8 százalék körül ingadozott és az elmúlt 10 év átlagát tekintve magasabban alakult, mint az EU 27 tagországában (2,3 százalék).
- + A bruttó átlagkereset a gyógyszergyártás ágazatban 2011 és 2020 között 390,1 ezer forintról 659,2 ezer forintra emelkedett, vagyis évente átlagosan 6,1 százalékkal nőtt.
- + A gyógyszergyártás ágazatban a feldolgozóipar egészéhez képest érdemben magasabb szinten alakultak a bérek, azonban az ágazat bérelőnye az elmúlt 10 év során összességében csökkent.

A gazdaság ágazatai nem önmagukban állnak, tevékenységük során kihatással vannak más ágazatokra is annak révén, hogy beszállítókat alkalmaznak, illetve az általuk előállított termékeket és szolgáltatásokat más vállalatok felhasználják termelésük során. Ezen kapcsolatok áttekintése alapján megállapítható, hogy:

- + A gyógyszergyártás ágazatban kiemelkedően magas a folyó termelő felhasználáson belül az import aránya: a 2015-ös ÁKM alapján 63,6 százalék, ami nagyságrendileg megegyezik a feldolgozóipar egészében mért, 69,1 százalékos részaránnyal.
- + A hazai kibocsátásból származó inputon belül a gyógyszergyártás ágazatban a legnagyobb súlya a vegyi anyag és vegyi termék gyártása ágazatnak (10,8 százalék) volt, ezt követte a nagykereskedelem (6,4 százalék) és a villamosenergia-, gáz- és gőzellátás és légkondicionálás ágazat (6,3 százalék).
- + 2020-ra az 5 legfontosabb feladó ország (Németország, Szingapúr, Franciaország, Kína, India) részaránya a behozatalból csökkent, a 2016-os 61,3 százalékról 54,7 százalékra, vagyis mérséklődött a koncentráltóság.
- + A 2015-ös ÁKM adatai alapján a gyógyszergyártás ágazat kibocsátásának 10,4 százalékát használják fel hazai vállalatok folyó termelő felhasználásként, szemben az országos 43,7 százalékkal, az ágazat jelentős

részben exportra termel (ennek súlya 72,9 százalék, míg a feldolgozóipar egészében 58,4 százalék).

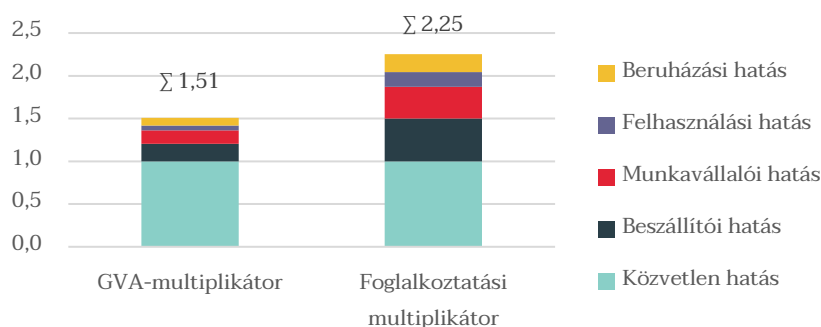
- + Belföldön az ágazat kibocsátását elsősorban a humánegészségügyi ellátás ágazat használja fel termelése során (33,8 százalék), de jelentős mértékben támaszkodnak még a gyógyszergyártás ágazat kibocsátására a növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás és kapcsolódó szolgáltatások (6,8 százalék), a gyógyszergyártás (6,7 százalék) és a vegyi anyag és vegyi termék gyártása (6,1 százalék) ágazatok.
- + Az export viszonylatában a koncentráció kisebb, mint az importnál jelzett, és ugyancsak csökkent 2016 és 2020 között: az 5 legfontosabb rendeltetési ország (Oroszország, Németország, Franciaország, Olaszország, Lengyelország) együttes súlya 48,2 százalékról 45,1 százalékra mérséklődött.

A MAGYOSZ tagvállalatainak gazdaságban betöltött szerepe

A MAGYOSZ 16 tagvállalata által rendelkezésünkre bocsátott adatokat felhasználva, a Századvég Konjunktúrakutató Zrt. által kifejlesztett módszertan segítségével számszerűsítettük azok gazdaságban betöltött szerepét a bruttó hozzáadott érték, a foglalkoztatás és az adófizetés vonatkozásában.

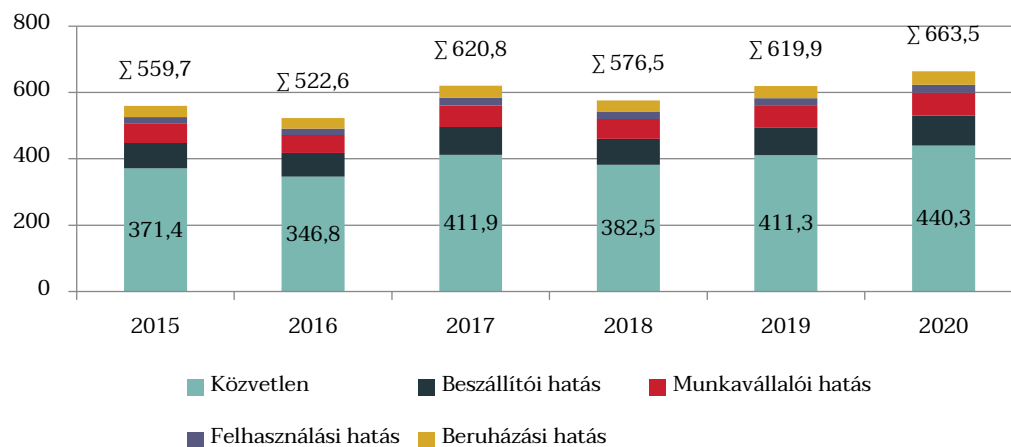
Az eredmények alapján az alábbi megállapításokat tettük:

- + A gyógyszergyártás ágazatra jellemző GVA-multiplikátor értéke 1,51, vagyis minden, az ágazatban előállított 1 000 forint bruttó hozzáadott érték további 510 forint GVA létrejöttét indukálja a gazdaság többi szegmensében.

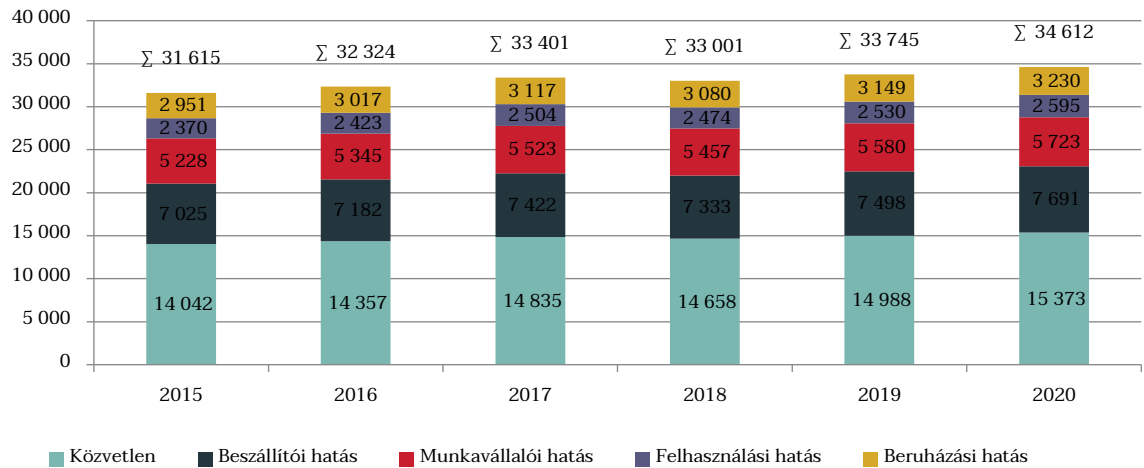
Forrás: KSH, Századvég számítás

- + Ha a gyógyszergyártás ágazat által előállított bruttó hozzáadott érték 1 százalékkal emelkedik, az – a tovagyrűző hatásokat is figyelembe véve – a nemzetgazdasági GVA-t 0,02 százalékkal növeli.
- + A 16 tagvállalat 2020-ban közvetlenül 440,3 milliárd forint, míg a tovagyrűző hatásokat is figyelembe véve 663,5 milliárd forint bruttó hozzáadott érték előállításában vett részt, ez utóbbi a nemzetgazdasági GVA 1,64 százalékának felelt meg.

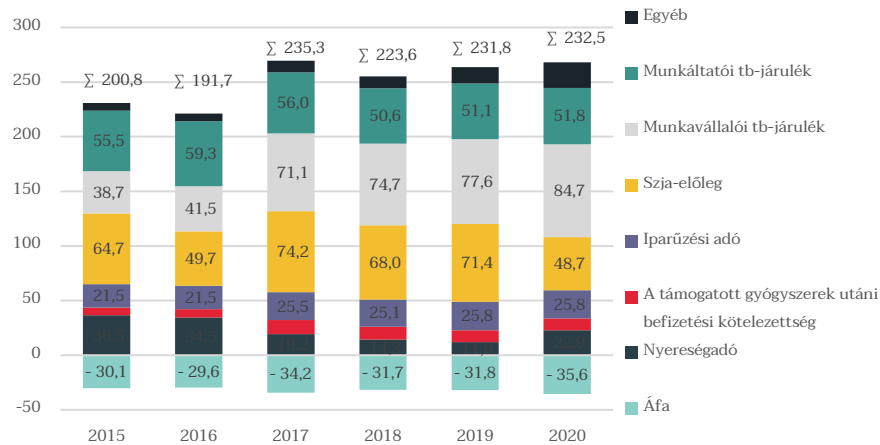
Forrás: Vállalati beszámolók alapján, Századvég-számítás

- + A gyógyszergyártás ágazat foglalkoztatási multiplikátora 2,25, vagyis minden az ágazatban foglalkoztatott 100 munkavállaló tevékenysége a tovagyrűző hatások révén további 125 munkavállaló foglalkoztatását teszi lehetővé.
- + Ha az ágazatban 1 százalékkal nő a foglalkoztatottak száma, az a közvetett hatásokat is figyelembe véve a nemzetgazdasági foglalkoztatást 0,014 százalékkal növeli.
- + 2020-ban a vizsgált tagvállalatok megközelítőleg 15 400 főt foglalkoztattak, míg a tovagyrűző hatások révén további 19 200 munkahely létrejöttéhez vagy fenntartásához járultak hozzá, így összességében a nemzetgazdasági foglalkoztatotti létszámon belüli súlyuk 0,75 százalék volt.

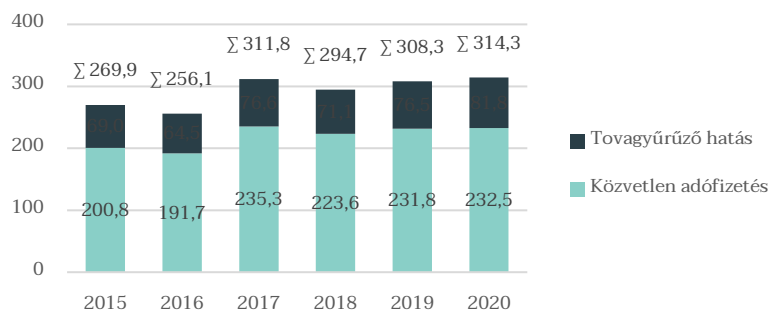

Forrás: Vállalati beszámolók alapján, Századvég-számítás

- + A MAGYOSZ vizsgált tagvállalatai az országos átlagnál érdemben magasabb arányban foglalkoztatnak felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállalókat (33,3 százalék szemben a 27,6 százalékkal), ezen belül is a legmagasabban képzett, egyetemi végzettséggel bíró munkavállalók számára biztosítanak álláslehetőséget.
- + A MAGYOSZ tagvállalatainál a bruttó havi bér 2015-ben még 453,1 ezer forint volt, amely 2020-ra 682,3 ezer forintra emelkedett, vagyis évente átlagosan 8,5 százalékkal nőtt, továbbá kismértékben a gyógyszergyártás ágazat egészében mért bérszint felett alakult.
- + A MAGYOSZ elemzésbe bevont tagvállalatai az adatszolgáltatás alapján 2015 és 2020 között évente átlagosan 219,3 milliárd forint adót fizettek be a költségvetésbe, ami nagyságrendileg megfelel a magyar költségvetés 2020-as pénzforgalmi adatai alapján a pénzügyi tranzakciós illetékből származó bevételeknek vagy a kamatbevételeknek a bevételi, míg a gyermekgondozási díjra fordított összegnek a kiadási oldalon.
- + A tagvállalatok költségvetési hozzájárulása 2020-ban 232,5 milliárd forint volt, míg a tovagyrűző hatásokat is figyelembe véve 314,3 milliárd forint adóbevétele keletkezett az államháztartásnak.

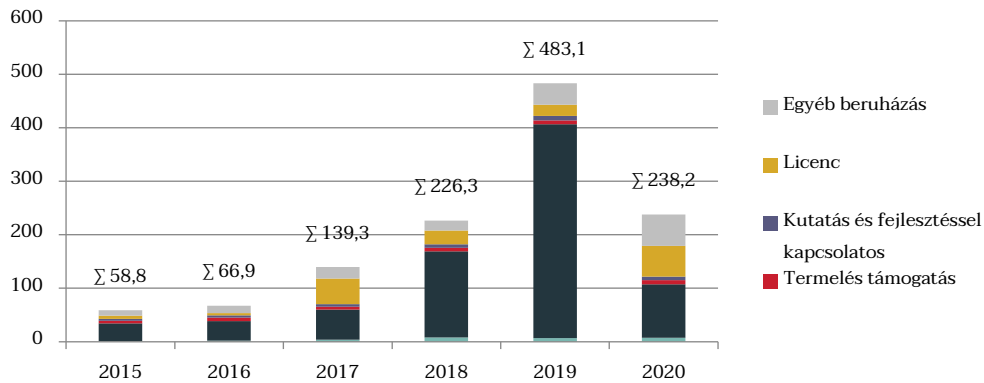

Forrás: Vállalati adatközlés

Forrás: Vállalati adatközlés és beszámolók alapján, Századvég-számítás

- + A 16 vizsgálatba bevont MAGYOSZ tagvállalat a 2015–2020-as években összesen 1 213 milliárd forintot fordított beruházásokra, vagyis évente átlagosan 202,1 milliárd forintot, az általuk előállított bruttó hozzáadott érték 51,3 százalékát.
- + 2015 és 2020 között a beruházásokon belül a legnagyobb részaránnyal a termeléssel, gyártással kapcsolatos fejlesztések bírtak (átlagosan 58,0 százalék), amelyet a licenc beruházások (15,2 százalék), a termelés támogatása (4,9 százalék), a kutatás-fejlesztés (3,8 százalék), végül pedig a biotechnológiával kapcsolatos fejlesztések (2,6 százalék) követték.

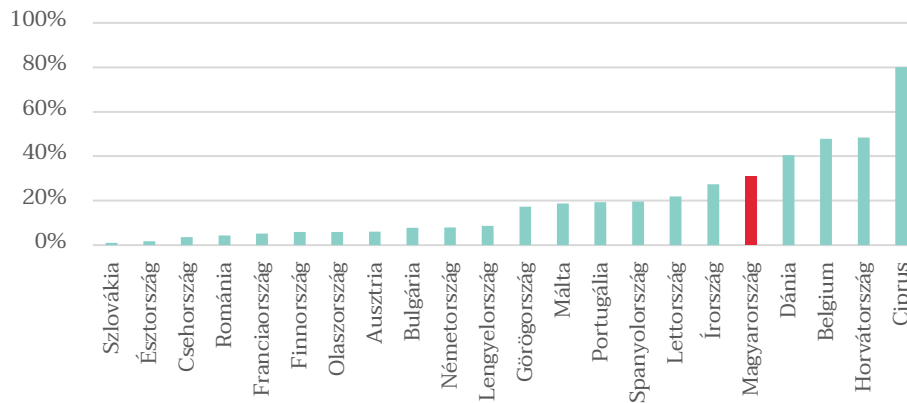

Forrás: Vállalati adatközlés

Kutatás és fejlesztés

A kutatás és fejlesztés a legfontosabb alapja a hosszú távú gazdasági növekedésnek. Ennek révén keletkezik a gazdaságban új tudás vagy termék, amely növeli a vállalatok hatékonyságát és jövedelemtermelő képességét. Ezek elmaradásával az ipar növekedése megállhat, ami kihat a nemzetgazdasági teljesítményre is. A K+F beruházások megtérülési ideje hosszú, így ezek a jövőbe való befektetésként értelmezendők. A gyógyszergyártás ágazatra vonatkozóan az alábbi megállapítások tehetők:

- + 2012-ben a K+F költségek megközelítették az 53,5 milliárd forintot, majd 2017-ig közel stagnáltak, 2019-ben pedig már 69,7 milliárd forintot tettek ki.
- + A gyógyszergyártás ágazat jelentős kutatás-fejlesztési tevékenységet folytat a feldolgozóipar egészéhez viszonyítva.
- + A 22 uniós, adattal rendelkező tagállam közül Magyarország a 30,7 százalékos rátájával az 5. helyen állt, vagyis a gyógyszergyártás ágazat súlya a feldolgozóipari K+F-en belül még nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedőnek tekinthető.

Forrás: Eurostat

- + A gyógyszergyártás ágazatban a kutatás-fejlesztési tevékenységet végző összes foglalkoztatott tényleges állományi létszáma 2012-ben közel 2,3 ezer fő volt, ami 2019-ig 2,5 ezer fő fölé emelkedett.
- + Az ágazatban a kutatás és fejlesztés a feldolgozóipar többi ágához viszonyítva kevésbé munkaerő-igényes és elsősorban inkább anyagi ráfordítás-igényes tevékenység.

A MAGYOSZ tagvállalatai esetében a kutatás-fejlesztési tevékenységről az alábbi megállapítások tehetők:

- + A vállalatok kutatás-fejlesztési ráfordításai a vizsgált periódus egészét tekintve emelkedtek: 2015 és 2018 között ugyan 65 milliárd forint körül stagnált, azonban 2020-ra 81,7 milliárd forint fölé növekedett.
- + A kutatás-fejlesztéssel foglalkozó munkavállalók száma nőtt 2015 és 2020 között (1,8 ezer főről 2,1 ezer főre), míg részarányuk az összes foglalkoztatotton belül átlagosan 13,3 százalék volt.

Ellátási láncok és koronavírus-járvány

Az 1980-as évektől kezdődően a globalizáció jelentősen átalakította a vállalatok üzleti modelljét. A termelés-szervezés átalakulása nyomán csökkenő költségek alapvetően kedvező folyamatnak tekinthetőek, mivel javítják a vállalatok jövedelmezőségét, amely a kutatás-fejlesztési kiadások növelését, illetve a fogyasztói árak mérséklődését vonhatja maguk után. A jelenség ugyanakkor nem kockázatok nélküli, a vállalatok jelentős mértékben rá vannak utalva a beszállítóik

tevékenységére. Ez a folyamat az olyan stratégiai iparágakban, mint a gyógyszergyártás, különösen kedvezőtlen következményekkel járhat, a gyártás leállása végső soron az egészségügyi rendszer működésének ellehetetlenülését eredményezheti. Különösen igaz ez az olyan vis maior esetekben, mint amilyen a koronavírus-járvány kitörése volt.

A gyógyszergyártás ágazatban az ellátási láncok szerepe kiemelten jelentős, mivel ezek hatékony működése teszi lehetővé, hogy a szükséges gyógyszerek a megfelelő mennyiségben és minőségben, a megfelelő időben, illetve a megfelelő áron rendelkezésre álljanak.

A MAGYOSZ által rendelkezésünkre bocsátott információk alapján a tagvállalatok ellátási láncai kapcsán az alábbi megállapítások tehetőek:

- + A vállalatok többségénél az európai uniós beszállítók alkalmazása a jellemző (főleg Németországból, Franciaországból, Olaszországból), de több vállalatnak is vannak beszállítói Indiában, Kínában és az USA-ban is.
- + Az EU-n kívüli beszállítókkal a vállalatok jellemzően az uniós beszállítóikon keresztül állnak kapcsolatban.
- + A külföldi beszállítók választása esetében meghatározó aspektus, hogy megfelelő termékeket, szolgáltatásokat kínálnak, a lehető legjobb feltételek mellett, valamint hogy Európán belül nem gyártják az adott hatóanyagot, segédanyagot.

A koronavírus-járvány a MAGYOSZ tagvállalatainak ellátási láncában nem okozott jelentős szerkezeti/összetételi átrendeződést, mindazonáltal a vállalatok számos kihívással szembesültek az elmúlt időszakban:

- + a legnagyobb kihívás – a beszállítók oldalán is – a szükséges humán erőforrás biztosítása volt;
- + a külföldi beszállítók jellemzően nem válthatóak ki, azonban a személyes jelenlétet igénylő, karbantartási munkálatoknál elmozdulás látható a hazai kivitelezők irányába;
- + a szállítási idő érdemben növekedett (30 napról akár 90–120 napra), előfordultak lemondások, nem megfelelő teljesítések, valamint jelentős áremelkedés is végbement;

- + az első hullámban megugró kereslet miatt a gyártási terveket teljesen át kellett alakítani és tervezni, ami némely esetben a vállalatok részéről is késedelmes teljesítést eredményezett;
- + egyes vállalatok a fenti problémákat a cégcsoporton belül próbálták kezelni (átcsoportosítással, korábban validált beszállítók alkalmazásával) vagy épp a készletgazdálkodás racionalizálásával reagáltak;
- + összességében a hazai beszállítók oldalán kisebb méretű problémák merültek fel, mint a külföldi beszállítók esetében.

Társadalmi felelősségvállalás és körkörös gazdaságra való átállás

A vállalatok nemcsak a gazdaság részét képezik, hanem tevékenységükkel kihatással vannak a társadalomra is. Emiatt az átfogó kép érdekében áttekintettük azt is, hogy a MAGYOSZ tagvállalatai milyen társadalmi felelősségvállalási (CSR) programokat végeznek tevékenységükön túlmutatóan. A CSR bár nem kapcsolódik szorosan a vállalatok tevékenységéhez, mégis a jövőbe való befektetésnek tekinthető, így a vállalatok stratégiájának részét képezi.

A rendelkezésünkre bocsátott adatok alapján a vállalatok CSR tevékenysége az alábbi területekre koncentrált:

- + **Oktatás:** az oktatási tevékenység támogatása, valamint az oktatásban való aktív részvétel jellemzi a vállalatokat az oktatás minden szintjén. Ezen felül számos verseny szponzoraként is megjelennek, illetve ösztöndíjprogramokkal támogatják a természettudományos területek iránt érdeklődő, tehetséges fiatalokat.
- + **Tehetséggondozás:** a fiatal tehetségek elismerését és támogatását is fontosnak tartják a MAGYOSZ megkérdezett tagvállalatai. Ennek szellemében számos díjat alapítottak, amelyek az eredmények elismerésén túl anyagi támogatást is biztosítanak a díjazottak számára.
- + **Lakosság egészségmegőrzésének, szemléletformálásának támogatása:** a vállalatok számos egészségmegőrzést népszerűsítő programot szerveznek vagy támogatnak. Ezen felül az egészséggel foglalkozó folyóiratok, rovatok fő támogatói is.

- + **Munkavállalók jóléte és képzése:** a vállalatok számára fontos a munkavállalók jóléte, tudásuk fejlesztése is, mivel ők képezik tevékenységük alapját. Ennek keretében az egészségmegőrzésre, a biztonságra, a munka és magánélet egyensúlyára, valamint a családbarát intézkedésekre helyezik a hangsúlyt. A szakmai tudás naprakész voltát támogatják a munkavállalók számára szervezett képzések, illetve konferenciák.
- + **Adományok:** a MAGYOSZ tagvállalatai jelentős adományozók. Civil szervezeteket, alapítványokat, karitatív segélyszervezeteket, betegszervezeteket, a helyi közösséget támogatják, de volt olyan vállalat, amely sportegyesületeket is segített adományaival. Az adományozásban és önkéntességben a vállalatok dolgozói is aktívan részt vesznek. A koronavírus-járvány idején a MAGYOSZ tagvállalatai kiemelt szerepet vállaltak, különösen az egészségügyi védőfelszerelések rászorulóknak való eljuttatása kapcsán.

A XXI. század egyik legnagyobb kihívása a klímaváltozás. A globális felmelegedés alapvetően kedvezőtlen irányba változtatja meg a társadalom életét. A klímaváltozás ellen a társadalmak, a kormányok és a vállalatok leginkább a zöld átmenet elősegítésével tudnak harcolni. Emiatt áttekintettük, hogy a MAGYOSZ tagvállalatai milyen intézkedéseket tettek a karbonlábnyomuk csökkentése érdekében az elmúlt években, és hogy összességében milyen szerepe lehet a gyógyszeriparnak a zöld átmenetben. Továbbá fontos az is, hogy a MAGYOSZ tagvállalatai milyen intézkedéseket hoztak a körforgásos gazdaságra történő áttérés, a keletkező hulladék mérséklése érdekében, és hogy milyen további lehetőségek merülnek fel ezen a területen.

A zöld átmenet és a körforgásos gazdaság jegyében a MAGYOSZ tagvállalatai számos beruházást végrehajtottak, melyek főleg az alábbi területekre koncentráltak:

- + keletkező hulladék mennyiségének csökkentése,
- + újrahasznosítás fokozása,
- + szelektív hulladékgyűjtés,
- + szemléletformálás,

- + energiafelhasználás mérséklése, az energiaforrások hatékony felhasználása.

A fenti intézkedések érdemben hozzájárultak, hogy a MAGYOSZ tagvállalatai mérsékeljék környezeti lábnyomukat. A további mozgástér kapcsán a vállalatok – tevékenységüktől függően – eltérő véleményt formáltak: volt, aki szerint akár 80 százalékra is növelhető az újrahasznosítás részaránya a termelése során, de volt olyan is, aki szerint 10 százalék a legmagasabb elérhető arány. Az átlagos érték az újrahasznosítás tekintetében megközelítőleg 30 százalékra tehető.